

Hrvatska i nova Europa*

Mislav JEŽIĆ

Štovane gospođe i gospodo,

Želio bih pozdraviti u ime Hrvatske paneuropske unije cio ovaj časni skup. Prije svega želio bih pozdraviti našega štovanoga gosta, predsjednika Međunarodne paneuropske unije, dr. Otta von Habsburg. Želio bih također pozdraviti g. ministra Branka Salaja, g. austrijskoga generalnog konzula Andreasa Berlakovicha i g. direktora Austrijskoga kulturnog instituta prof. Leopolda Melichara. Želio bih se zahvaliti na gostoprimstvu g. gradonačelniku Borisu Buzančiću i Hrvatskomu narodnom kazalištu s intendantom g. Stahuljakom na čelu. Srdačno pozdravljamo predstavnike hrvatskih kulturnih ustanova: Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Matice hrvatske, Hrvatskoga PEN – kluba, te predstavnike hrvatskih stranaka, članove ministarstava, ureda Predsjednika i sve druge koji su nas počastili svojim dolaskom. Još se posebno želim zahvaliti preuzvišenomu g. biskupu dr. Đuri Kokši i prof. dr. Tomislavu Šagi Buniću, koji su ljubazno prihvatili da sudjeluju u radu ovoga našeg simpozija.

Paneuropska unija jedan je od međunarodnih pokreta za ujedinjenje Europe i kao takav surađuje s drugim srodnim pokretima na tome zadatku. Ipak, Paneuropska unija ima nekoliko odlika koje je razlikuju od drugih takvih pokreta:

– Paneuropska je unija najstariji pokret za ujedinjenje Europe. Nastala je poslije prvoga svjetskog rata 1923. godine. Njen je osnivač Richard Coudenhove-Kalergi uvidio da će nepravde učinjene mirovnim ugovorima nakon prvoga rata vjerojatno uroditi novim, drugim velikim ratom ako se ne poduzmu prijeko potrebne mjere da se to spriječi – ako se europske zemlje među kojima postoji suparništvo i neravnotežje ne povežu i ne stanu graditi Europu ujedinjenu na zajedničkome dobru.

– Paneuropska unija surađuje sa svim europskim narodima, ali pritom surađuje samo s demokratskim državama, a nikada s predstavnicima totalitarnih sustava, bilo nacističkih, bilo boljševičkih. U zemljama bez demokratske vlasti Paneuropska unija može surađivati s demokratskim oporbenim ili disidentskim krugovima, ali ne i s vlašću, za razliku od pokreta i političkih krugova koji mogu surađivati samo s legalnim poretkom, pa kada je on totalitaristički, ne mogu priznavati demokratsku oporbu niti je

* Govor predsjednika »Hrvatske paneuropske unije« održan na otvorenju Simpozija »Hrvatska i nova Europa« u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu 17. listopada 1991.

podržavati. Stoga Hrvatska nije nikada nailazila na one otpore u Paneuropskoj uniji na kakve, nažalost, znade nailaziti u drugim legalističkim, ali ne i iskreno demokratskim međunarodnim diplomatskim krugovima.

– Paneuropska unija vidi cjelovitost Europe utemeljenu na zajedničkoj kulturnoj i duhovnoj baštini antike i kršćanstva. Ne zanemarujući, dakle, gospodarsko ni političko ujedinjenje Europe, ipak Europu, posve primjerenom, određuje kao kulturni i duhovni kontinent. Takva Europa nije mali klub dvanaestorice ili nešto više bogatih zemalja koje paze da ne bi svoje bogatstvo morale podijeliti s ostalima, nego velika slobodna zajednica svih koji dijele istu kulturu i slobodarski poredak na području od zapadne, preko srednje do istočne Europe. A kako je europska kultura povijesno otvorena kultura, sa zanimanjem za sve druge kulture, ta zajednica svoje članice ne odvaja od ostaloga izvaneuropskoga svijeta, nego im preko sebe otvara mjesto u njemu.

– Iako ističe zajedničke temelje europske kulture i duha, Paneuropska unija pokazuje puno razumijevanje i zanimanje za svu raznolikost kultura i naroda, koja obogaćuje i ispunjuje jedinstveni europski okvir. I po tome je Hrvatska mogla biti primljena s punim razumijevanjem u paneuropski nacrt ujedinjene Europe.

Već se u travnju g. 1991. paneuropski krug za područje Alpa i Jadrana izjasnio i zauzeo na zasjedanju u Portorožu i Poreču za neizostavno priznanje prava Slovenaca i Hrvata na samoodređenje i neovisnost njihovih republika. Taj je stav još odrješitije ponovljen u rezoluciji na godišnjoj skupštini Austrijskoga paneuropskoga pokreta u rujnu g. 1991., kada se zatražilo hitno priznanje Hrvatske i Slovenije radi zaustavljanja istrjeblivačkoga pohoda srpske armije protiv hrvatskoga naroda i upozorilo na suodgovornost međunarodne zajednice za krvoprolića u Hrvatskoj.

Za političke krize i rata u Sloveniji i Hrvatskoj predsjednik Međunarodne PU dr. von Habsburg i član Predsjedništva g. Berndt Posselt posjećivali su Sloveniju i Hrvatsku i prenosili međunarodnim tijelima svoja svjedočenja o prilikama u nas, zalažući se za priznanje naših republika, kao i ostalih koje to demokratskim izjašnjavanjem zatraže, te za zaustavljanje rata pravednim i primjerenim mjerama.

Živimo u teškim i bolnim danima.

U Vukovaru se, kažu, oko 2000 djece i oko 15000 građana već dva mjeseca mora skrivati u podzemlju razorenoga grada, u hladnim i vlažnim podrumima, bez vode i struje, lijekova, hrane i sna pod neprekidnim pljuškom razornih bomba i granata.

U Iloku se besramno dogovara i provodi progon hrvatskoga stanovništva, i to čak uz sramotno sudjelovanje promatrača Europske zajednice.

U Zadru i Šibeniku gađaju se i oštećuju spomenici najveće vrijednosti, primjerice šibenska katedrala ili crkve sv. Krševana i sv. Šime.

A Dubrovniku se bezočno prijeti razorenjem i izgonom ili pokoljem stanovništva. Nakon jezivih pokolja u Erdutu i Dalju ili Petrinji takve prijetnje takva neprijatelja zvuče još zlokobnije.

Dok se ubija i muči hrvatsko pučanstvo, dok se uništava hrvatska privreda, dok se razaraju spomenici hrvatske europske kulture i duhovnosti, dok se pustoši rajska prirodna sredina naš domovine,

dok se dio službene Europe i demokratskoga svijeta koleba između svojih povelja o pravima čovjeka i građanina, naroda i manjina, i nekakvih povelja o pravima tenkova i ratnih zrakoplova, koje u ultimativnim tonovima proizvodi zapovjedništvo bivše jugoslavenske armije, koleba između prava referendumu i prava agresije,

dok se još govori o »unutrašnjim sukobima u Jugoslaviji«, da se ne bi moralo pomoći strani koja se bori za pravdu i slobodu,

pošto je savjest političkih krugova toliko zakazala da je morao progovoriti moralni auktoritet svetoga Oca pape u korist progonjenih i istrebljivanih kao glas vapajućega u pustinji,

mного nam znače glasovi i zalaganje onih političara koji nisu potisnuli glas savjesti niti zaboravili na dostojanstvo koje žele da resi Europu.

Osoba koja se kao predsjednik Paneuropske unije i predsjednik Radne grupe za srednju i istočnu Europu u Europskom parlamentu sve vrijeme dosljedno i strasno zauzimala svojim velikim ugledom i svom svojom oštroumnosću za pravo na samoodređenje Hrvatske i Slovenije i na priznanje njihove neovisnosti jest naš gost – g. dr. Otto von Habsburg.

Mного nam znači zauzimanje za neovisnost Hrvatske i za priznanje njezina mjesta u Europi i svijetu zato što smo rođeni, odgojeni i obrazovani i kao Hrvati i kao Europljani, pa i kao građani svijeta, i znamo da nama i našoj domovini takvo mjesto pripada. Danas kada ima dragih i cijenjenih prijatelja koji su već toliko razočarani držanjem službene Europe prema našoj domovini da svako spominjanje Europe smatraju nedostojnim ulagivanjem i podložništvom, treba opet podsjećati, bez obzira na mišljenje slučajnih političkih predstavnika nekoga dijela Europe koji si prisvaja ime cijeloga našega kulturnoga kontinenta, da je Hrvatska od početka bila i uvijek ostala dio Europe, da je Europu i štitila stoljećima od pogubnih najezda i davala joj razmjerno mnogo velikih ljudi, humanista i umjetnika, filozofa i znanstvenika, te da ona za mjesto u Europi ne moli, nego da na njega ima pravo i da to pravo treba ostvariti. Upravo o tom je riječ.

U ovoj sveopćoj patnji i očaju, u vihoru mržnje protiv Hrvata i Hrvatske, mi se ipak usuđujemo gledati u svjetlost, mi želimo vjerovati u svjetlost koja nas čeka na kraju ovoga mračnoga prolaza.

U ovoj sveopćoj patnji, mi osjećamo snagu ljubavi i prisnosti sa svim našim selima i gradovima, sa svim ljudima i građanima naše domovine, sa

spomenicima hrvatske europske kulture i duha koji se ruše, sa šumama koje gore i životinjama koje stradavaju, sa cijelim svijetom života i kulture koji s nama dijeli našu patnju, i učimo od toga osjećaja prisnosti o svojoj povezanosti sa svijetom koji nas okružuje. Iako su nam oduvijek bili bliski, sada su nam bliži nego ikada, i Dubrovnik, i Vukovar, i Osijek, i Petrinja, i Slunj, i Kijevo.

I od te prisnosti osjećamo da Hrvatska raste, da raste silna, topla, ljudska Hrvatska, za koju se sve više njezine djece spremno boriti, pa i žrtvovati ako treba. Da raste Hrvatska koju neće nitko moći svladati!

U njoj raste i Europa, i čovječanstvo, i kršćanska baština, i vrednote žrtve i vrednote stvaranja...I samo neka nam Bog dadne snage da Hrvatska pobijedi plemenitošću i ljubavlju, a ne mržnjom, hrabrošću i čvrstinom, ali ne okrutnošću (zar ljubav, hrabrost i plemenitost trebaju mržnje za pobjedu, zar one nisu više nego dovoljne i mnogo nesavladljivije od nje?) da Hrvatska pobijedi, jer je bolja, nedostižno bolja od svojih neprijatelja – ne od bilo kojega naroda, nego od onoga stroja bezumne mržnje koji želi razoriti sve što ne može porobiti ni posjedovati – neka pobijedi zato da postane svjetlom Europi i čovječanstvu kojima pripada, svjetlom ljubavi prema patnicima i bližnjima, prema domu i susjedu, prema ljudima i kulturi, prema zemlji i prirodi, i svjetlom ljubavi prema slobodi, prema lijepoj, prema dragoj, prema slatkoj slobodi!

CROATIA AND A NEW EUROPE

Mislav Ježić

Summary

The Paneuropean Union, according to the chairman of the Croatian branch and author of this article, is, as a matter of fact, the oldest movement for European unification. According to the Paneuropean Union, as the author explains, the foundations of Europe as a whole lie in the common heritage of antiquity and christianity. He concludes that Croatia, at present being destroyed and tortured, on the basis of its cultural heritage and its Christian tradition, as well as its democratic options, undoubtedly belongs to a unified, new Europe.